

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część LXI. — Wydana i rozesłana dnia 6. czerwca 1907.

Treść: (№ 135. i 136.) 135. Rozporządzenie, względem wydania przepisu o egzaminowaniu kandydatów na urząd nauczycielski w szkołach handlowych wyższych. — 136. Obwieszczenie, dotyczące aktywowania samodzielnego urzędu celnego głównego I. klasy na dworcu kolejowym w Iglawie.

135.

Rozporządzenie Ministerstwa wyznań i oświaty z dnia 24. maja 1907,

względem wydania przepisu o egzaminowaniu kandydatów na urząd nauczycielski w szkołach handlowych wyższych.

Na zasadzie Najwyższego upoważnienia wydaje się następujący przepis o egzaminowaniu kandydatów na urząd nauczycielski w szkołach handlowych wyższych.

Artykuł I.

Komisye egzaminacyjne.

Uzdolnienie do urzędu nauczycielskiego dla przedmiotów dotyczących handlu (nauka o handlu, rachunkowość, korespondencya handlowa i roboty kantorowe oraz arytmetyka kupiecka), tudzież dla języków nowożytnych, stwierdza się egzaminem, który przedsięwzięją komisye egzaminacyjne w tym celu mianowane przez Ministerstwo wyznań i oświaty. Do tych komisyi, które mają nosić nazwę „C. k. komisya egzaminacyjna dla urzędu nauczycielskiego w szkołach handlowych wyższych“, powoływani będą biegli, odznaczający się szczególną kwalifikacją w zawodzie nauczycielskim albo też w praktyce.

Organy, którym c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty poruczyło nadzór nad szkołami handlo-

weni wyższymi, mają prawo być obecne przy egzaminach.

Uzdolnienie do urzędu nauczycielskiego dla języka wykładowego, geografii i historii, matematyki i nauk przyrodniczych przy szkołach handlowych wyższych wykazuje się przedłożeniem odnośnego świadectwa uzdolnienia do nauczania w szkołach średnich (gimnazyach i szkołach realnych). Uzdolnienie to może być dopełnione złożeniem egzaminów uzupełniających, przewidzianych w artykule VI. lit. A.

Artykuł II.

Cel, forma egzaminu, grupy przedmiotów egzaminacyjnych.

Egzamin ma na celu udowodnienie, że kandydat odpowiada w zupełności wymaganiom, jakie przepis niniejszy stawia pod względem znajomości przedmiotów zawodowych, tudzież ich metodycznego udzielania.

Egzamin składa się z następujących części:

1. wypracowanie domowe,
2. egzamin klauzurowy,
3. egzamin ustny,
4. lekcya próbna.

Przedmiotem egzaminu jest oprócz udowodnienia dostatecznej znajomości języka wykładowego, jedna z następujących grup nauk zawodowych według wymogów wskazanych w artykule IV.

Grupa pierwsza.

Przedmioty główne.

1. Nauka o handlu.
2. rachunkowość, korespondencya handlowa i roboty kantorowe,
3. arytmetyka kupiecka.

Przedmioty poboczne.

1. Prawo handlowe, wekslowe i przemysłowe,
2. ekonomia polityczna.

Grupa druga.

Przedmioty główne.

1. Jeden z języków nowożytnych (włoski, o ile nie jest językiem wykładowym, dalej francuski, angielski, rosyjski),
2. korespondencya handlowa w dotyczącym języku.

Przedmioty poboczne.

Początki nauki o handlu i rachunkowości.

Artykuł III.**Zgłoszenie się do egzaminu.***a)* Wniesienie podania.

Podanie o dopuszczenie do złożenia egzaminu z jednej z grup zawodowych, wspomnianych w artykule II. należy wystosować do dyrekcji tej komisji egzaminacyjnej, przed którą kandydat ma zamiar poddać się egzaminowi. W podaniu tym winien kandydat wymienić przedmioty, które sobie obrał i język wykładowy, w którym zamierza nauczać.

Do podania należy dołączyć:

1. opis życia kandydata,
2. świadectwa i inne poświadczenia z odbycia studyów, wymaganych w myśl niniejszego przepisu, względnie z zajęcia praktycznego,
3. poświadczenie, że jest nieposzlakowany pod względem obywatelskim i moralnym.

b) Wymogi pod względem wykształcenia poprzedzającego i kwalifikacyi zawodowej kandydata.

Celem dopuszczenia do egzaminu wymaga się:

W pierwszej grupie zawodowej:

Ukończenia czterech niższych klas szkoły średniej (gimnazjum niższego, niższej szkoły realnej, gimnazjum realnego), tudzież zupełnej wyższej szkoły handlowej publicznej (akademii handlowej), albo złożenia egzaminu dojrzałości w jednej z krajowych szkół średnich (w gimnazjum, szkole realnej) i ukończenia kursu dla abiturjentów w akademii handlowej, którego urządzenie zatwierdziło c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty, albo też ukończenia oddziału ogólnego w akademii eksportowej przy c. k. austriackim Muzeum handlowym, a nadto wymaga się od wszystkich kandydatów dwuletniej zawodowej praktyki kantorowej, a to jeżeli można, zarówno w handlu towarowym en gros, w większym miejscu handlowym jak i w interesie bankowym, wreszcie ukończenia dwuletnich studyów w szkole wyższej, przepisanych przez Ministerstwo wyznań i oświaty.

Kandydaci do urzędu nauczycielskiego przy wyższych szkołach handlowych winni wykazać książeczkami, względnie arkuszami legitymacyjnymi, iż przez cztery półrocza oddawali się zawodowym studjom z przedmiotów głównych i pobocznych, należących do ich grupy, a nadto, iż słuchali z wynikiem pomyślnym wykładów na uniwersytecie z dziedziny filozofii, pedagogiki (zwłaszcza historii tejże począwszy od wieku XVI.) i z dziedziny historii literatury. Ten wynik pomyślny należy wykazać świadectwami kolokwialnymi z kolegów, w ogólnej ilości co najmniej po trzy godziny z zakresu wymienionych trzech nauk.

Świadectwa kolokwialne można zastąpić świadectwami, stwierdzającymi branie czynnego udziału w odnośnych ćwiczeniach seminaryjnych.

Studia zawodowe przez cztery półrocza wykazuje się przedłożeniem książeczek, względnie arkuszy legitymacyjnych, z których musi być widoczne, iż kandydat uczęszczał na następujące kolegia, względnie ćwiczenia seminaryjne, jako słuchacz zwyczajny lub nadzwyczajny, a to co najmniej w zakresie tutaj wymienionym:

1. Kolegia, względnie ćwiczenia z ogólnej i międzynarodowej nauki o handlu w ogólnej ilości 8 godzin nauki na tydzień, w ciągu czterech półroczy.

2. Wykłady, ćwiczenia seminaryjne i ćwiczenia praktyczne z rachunkowości, korespondencyi handlowej i robót kantorowych (uwzględniając szczególnie metodykę nauki kupieckiej) w ogólnej ilości 12 godzin nauki na tydzień.

3. Kolegia z dziedziny arytmetyki kupieckiej w ogólnej ilości 4 godzin nauki na tydzień.

4. Kolegia z dziedziny matematyki i arytmetyki politycznej, a mianowicie z matematyki przez dwa półroczia po 3 godziny nauki na tydzień a zaraz potem z arytmetyki politycznej przez dwa półroczia po 2 godziny nauki na tydzień.

5. Kolegium wstępne z dziedziny encyklopedyi nauk prawnych i politycznych przez jedno półroczie po 2 godzin nauki na tydzień.

6. Wykłady z zakresu prawa handlowego i wekslowego w ogólnej ilości 5 godzin nauki na tydzień.

7. Kolegia, względnie seminaria z zakresu ekonomii politycznej w ogólnej ilości 10 godzin nauki na tydzień.

8. Specyalne wykłady, względnie ćwiczenia techniczno-handlowe z zakresu spraw kolejowych, celnych, taryfowych, morskich, bankowych, giełdowych, z zakresu ubezpieczeń i t. według swobodnego wyboru w ogólnej ilości 8 godzin nauki na tydzień. Kolegia te zastąpić można w danym razie także wykładami względnie ćwiczeniami z zakresu gospodarstwa społecznego lub umiejętności prawnych odnoszającymi się do tych samych lub pokrewnych przedmiotów.

Celem odbycia wykładów, względnie ćwiczeń, wyżej wymienionych, o ile one nie są już i tak objęte planem nauk uniwersytetów i akademii technicznych w Wiedniu i Pradze oraz akademii eksportowej przy e. k. austriackim Muzeum handlowym w Wiedniu, poczyni się osobne starania, a odpowiednie ogłoszenie w tym względzie nastąpi zawsze w właściwym czasie i w stosowny sposób.

W grupie zawodowej drugiej wymaga się:

Czteroletniego uczęszczania na uniwersytet w charakterze zwyczajnego słuchacza wydziału filozoficznego w celu studyowania dotyczącego języka nowożytnego i języka wykładowego. Kandydaci winni przytym wykazać, iż brali udział w praktycznych ćwiczeniach językowych na odpowiednich kursach lub seminariach, jeżeli one istniały.

Odnosnie do uczęszczania na wykłady z zakresu filozofii i pedagogiki stosują się i tutaj także powyższe postanowienia. Kandydaci winni również słuchać kolegiów z dziedziny języka wykładowego i historii literatury tegoż języka w ogólnej ilości co najmniej po 5 godzin.

Rok przepędzony w odpowiedni sposób za granicą celem wyczerpania się języka, można w razie dostarczenia na to dowodów, wliczyć do czasu studyów, o czem orzeknie Ministerstwo wyznań i oświaty.

Komisja egzaminacyjna może studia ukończone w zagranicznych szkołach wyższych, które co do swego rodzaju i zakresu odpowiadają studjom tutaj przepisany, uznać za równorzędne z studjami krajowemi.

Gdyby zachodziły wątpliwości co do wykazanego biegu wykształcenia kandydata lub też zaświadczeń przez niego przedłożonych, winna komisja egzaminacyjna z zażęceniem swojej opinii, odwołać się do Ministerstwa wyznań i oświaty aby orzekło, czy kandydat może być dopuszczony do egzaminu.

Minister wyznań i oświaty może w wypadkach na szczególnie uwzględnienie zasługujących, na wniosek komisji egzaminacyjnej dozwolnić odstąpienia od postanowień, zawartych w przepisie niniejszym, a odnoszących się do przypuszczenia do egzaminu.

Obcokrajowcy mogą być dopuszczeni do egzaminu tylko za zezwoleniem Ministra wyznań i oświaty.

Artykuł IV.

Wymogi egzaminu.

A. Język wykładowy.

Co do języka wykładowego winien kandydat wykazać na egzaminie ustnym, ewentualnie, gdyby wypracowanie domowe nie pozwalało wydać o tym pewnego sądu, także i na egzaminie klauzurowym, poprawność i biegłość, pojęcie najważniejszych reguł gramatycznych i form stylistycznych, tudzież wystarczającą znajomość najważniejszych dzieł literatury.

B. Przedmioty zawodowe.

Grupa pierwsza.

Przedmioty główne.

1. Nauka o handlu.

Ogólna i międzynarodowa nauka o handlu, systematyczna znajomość funkcji, form obrotu i urządzeń handlu w ogólności i handlu światowego; zrozumienie gospodarczego znaczenia objawów właściwych życiu handlowemu i ich form prawnych. Najważniejsze szczegóły o ich historycznym postępie. Istota i formy handlu.

Osoby i przedmioty występujące w handlu: handlujący i personal handlowy (w szczególności kupey o pełnych prawach, prokurzyści, pełnomocnicy handlowi, pomoćnicy handlowi); firma, rejestr handlowy; istotne wiadomości o spółkach handlowych i innych zjednoczeniach w celach inte-

resów handlowych; postępowanie w razie likwidacji i konkursów. Przedmioty obrotu handlowego, cena, pieniądź i waluta, miary i wagi. Handel towarowy w ogólności, jego zwyczaje przy sprzedażach i zapłatach, zawieranie i dopełnianie czynności handlowych. Stosunki płatnicze w handlu i urządzenia mające na celu oszczędzanie gotówki, mianowicie potrącanie w rachunku bieżącym, skontracja, saldowanie, clearing, obrót żyrowy w bankach, (zwłaszcza w banku austriacko-węgierskim); obrót pocztowej kasy oszczędności w poszczególnych swych gałęziach. Formy kredytu kupieckiego, instytucje wywiadowcze i ochrona kredytu. Handel kruszcami szlachetnymi, monetami i pieniądźmi papierowymi; handel weksłami; handel papierami wartościowymi; wypuszczanie, ściąganie, konwersya papierów wartościowych.

Przemysły pomocnicze dla handlu, mianowicie przemysł stręczycieli handlowych w ogólności, komis, agentura i spedycya. Środki popierające obrot i kredyt w handlu, zwłaszcza targi, jarmarki, aukeye, wystawy, składy próbek, giełdy w ogólności, domy składowe przy uwzględnieniu stosunków austriackich; banki i inne zakłady kredytowe; znajomość urządzenia austriackich stosunków bankowych (w szczególności zadań, rodzajów, działów przedsiębiorstwa, organizacji Banku austriacko-węgierskiego); instytucja ubezpieczeń i kasy oszczędności z punktu widzenia kupieckiego, obrót pocztowy i umowy do tegoż się odnoszące, telegrafy i telefony. Publicystyka na usługach handlu.

Wewnętrzna polityka handlowa: uregulowanie i popieranie ze strony państwa krajowego handlu i obrotu. czynności ministerstw ważne pod względem handlowym, monopole państwowe, ustawodawstwo handlowe, sądownictwo handlowe, władze morskie, izby handlowe i przemysłowe, gremia handlowe.

Handel międzynarodowy, jego środki pomocnicze i środki popieranie go; organizacja i szczegółowe urządzenia najważniejszych giełd, stanowisko stręczycieli na giełdach, czynności giełdowe i ich dopełnianie.

Przewóz towarów lądem, na wodach śródlądowych i morzem, w ogólności; koleje żelazne, istotne postanowienia regulaminu ruchu i berneńskiej konwencji w sprawach przewozu, taryfy kolejowe; żegluga morska, papiery okrętowe, taryfy okrętowe, żegluga śródlądowa. Oznaczanie jakości, zwyczaje przy sprzedaży i ustanawianie cen najważniejszych towarów składowych w handlu światowym, zrozumienie miarodajnych depesz, dotyczących kursu w międzynarodowym obrocie towarów i dewiz. Zakładanie i używanie tabel równorzędności cen.

Zewnętrzna polityka handlowa: traktaty handlowe, istotne szczególności z zakresu ustawodawstwa celnego i manipulacji celnej, popieranie wywozu

(premie wywozowe, zwrot cła, subwencyonowanie żeglugi, zagraniczne izby handlowe); konsulaty i ich znaczenie handlowe; kształtowanie się bilansu handlowego i bilansu wypłat. Czynniki międzynarodowego bilansu wypłat.

Nauka o weksłach. Powstanie, pojęcie i znamiona weksła przekazowego, indos, przyjęcie i zapłata, uwielokrotnienie i umiejscowienie weksła; weksle na wypadek i postępowanie z nimi, interwencya; właściwości weksła własnego; weksle fałszywe; przedawnienie wekslowe; amortyzacja weksli; zdolność wekslowa. Zasady procesu wekslowego.

Austriacka ustawa wekslowa; odrębne właściwości zagranicznych praw wekslowych, ważne pod względem handlowym. Przekazy, czek (pojęcie, cel, formy). Znajomość austriackiej ustawy czekowej.

Kandydat winien również wykazać znajomość najważniejszych wydawnictw nowszej literatury fachowej.

2. Rachunkowość, korespondencja handlowa i roboty kantorowe.

Rachunkowość. Z zastrzeżeniem, że kandydat posiadać winien zupełną pewność i biegłość w utrzymywaniu ksiąg według metod powszechnie będących w użyciu, ma tenże udowodnić rzeczową i krytyczną znajomość rozmaitych gałęzi rachunkowości pod względem teoretycznym i praktycznym. W myśl tego ogólnego wymogu będzie przedmiotem egzaminu:

W części teoretycznej: Pojęcie, historia i literatura rachunkowości w ogóle; istota najważniejszych systemów i metod rachunkowości; przepisy prawno-handlowe i krydalne o utrzymywaniu ksiąg w Austrii; ogólne zasady co do otwierania, książkowego używania i zamykania kontów w rachunkowości przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych; księgi zapisków chronologicznych i systematycznych w różnych metodach rachunkowości; księgi zbiorcze i pomocnicze; księga rachunku bieżącego; sposób obliczania i krytyka rachunku bieżącego odsetek przy stałej i zmiennej stopie procentowej; zasady przepisane ustawą i zasady zwyczajowe przy spisaniu inwentarzy i zestawianiu bilansów z szczególnym uwzględnieniem kwestyi oszacowania zapasów, ruchomości, nieruchomości, maszyn, pożyczki wątpliwych; postępowanie amortyzacyjne; rezerwy i zapisywania przechodnie; utrzymywanie ksiąg tajnych; dział kameralistyczny, postępowanie z nim i zaniknięcie księgi głównej kameralistycznej; zasady budżetu administracyjnego i gospodarczego.

W Części praktycznej: Praktyczne utrzymywanie i zamykanie ksiąg firm jednoosobowych gałęzi towarowej i bankowej łącznie z przedsiębiorstwem komisowym i spedycyjnym, partycypacyjnym i konsoreyalnym (syndykackim); praktyczne utrzymywanie i zamykanie ksiąg spółek handlowych różnego rodzaju, towarzystw zarobkowych i gospodarczych i kas chorych; specjalne formy utrzymywania ksiąg w przemyśle i przedsiębiorstwach fabrycznych oraz w rolnictwie, dalej w przedsiębiorstwach transportowych, kasach oszczędności, instytucjach hipotecznych, zakładach ubezpieczeń; prace w zakresie rachunkowości, przy urządzaniu przedsiębiorstw, przy likwidacjach i upadłościach; wydawanie opinii o utrzymywaniu ksiąg i postępowanie przy rewizji ksiąg; zarysy kameralistycznego traktowania austriackiego budżetu i gospodarstwa państwowego.

Korespondencya i roboty kantorowe. Oprócz biegłości w wykonywaniu robót kantorowych wszelkiego rodzaju, winien kandydat wykazać uzdolnienie, że potrafi prowadzić także trudne korespondencye odnośnie do obrotu towarowego, przedsiębiorstwa fabrycznego i bankowego.

Przedmiotem egzaminu będą w szczególności:

Oferty wszelkiego rodzaju, okólniki, zapytania, wyjaśnienia, reklamacye, listy upominalne, listy kredytowe, raporty targowe i giełdowe, korespondencye z agentami podróźującymi; listy w sprawach arbitrażu, partycypacyi, spedycyi, transportu, asekuracyi, upadłości, likwidacyi i spadków; sprawozdania rachunkowe, listy umowne, kontrakty kupieckie, pełnomocnictwa; podania do władz, o ile nie wymagają specjalnych wiadomości prawnych. Przytym winien kandydat wykazać, że pisze stylem płynnym i poprawnym, że umie dokładnie wytlómaczyć i używać skrótów, kupieckich zwrotów mowy i słów obcych, będących w zwyczaju w listach kupieckich tutejszo-krajowych i zagranicznych, tudzież znaków dla gatunków pieniędzy, miar i wag. Kandydat ma także wykazać, że jest dostatecznie obznajomiony z temi kupieckimi stosunkami, urzędzeniami i kwestyami prawnymi, które bezpośrednio dotyczą dziedziny korespondencyi handlowej i że potrafi wytlómaczyć dotyczącą terminologię (łącznie z transportem morskim).

Z literatury o korespondencyi kupieckiej winien kandydat znać najważniejsze dzieła.

3. Arytmetyka kupiecka.

W ogóle wymaga się od kandydata pewności polegającej na jasnym i gruntowym zrozumieniu oraz biegłości w wykonywaniu wszelkich obliczeń zdarzających się w obrocie handlowym przy odpowiednim używaniu uproszczeń właściwych rachunkowi kupieckiemu.

Kandydat ma także wykazać, że potrafi poszczególne działania rachunkowe arytmetyki kupieckiej uzasadnić algebraicznie i rozwinąć na przykładach z praktycznego życia zarobkowego.

W szczególności rozciąga się egzamin na rachunek procentowy, prowizyjny, dyskontowy i terminowy, a pod względem arytmetyki bankowej na obliczenia co do metalów szlachetnych, monet, dewiz i papierów wartościowych (przy skorzystaniu z dokładnej znajomości zwyczajów na głównych giełdach i notowania weksli zamorskich). Kandydat winien nadto okazać się biegłym w kwestyach rentowności, ustalenia i pewności papierów obiegowych, emisji i konwersji papierów wartościowych, w technice interesów giełdowych terminowych i porządku aranżowania, w rachunku arbitrażowym w zastosowaniu tegoż do dewiz, papierów obiegowych, walut i reportów łącznie z obliczeniem stałych liczb kalkulacyjnych i w zestawianiu tablic równorzędności. Pod względem rachunku towarowego ma kandydat wykazać oprócz dokładnej znajomości elementarnej części tegoż, gruntowną znajomość pojedynczych i złożonych kalkulacyi nabywania i sprzedaży, obznajomienie się z głównymi zasadami kalkulowania produkcji, odpowiednią znajomością miar, wag, środków wypłaty i zwyczajów w międzynarodowym handlu towarowym (z ograniczeniem do ważniejszych europejskich i zamorskich miejsc handlowych i do najważniejszych towarów składowych).

Wymaga się również od kandydata, żeby znał cenniejsze dzieła o arytmetyce kupieckiej i o zwyczajach kupieckich.

Kandydat winien wykazać, iż dostatecznie jest obznajomiony z najważniejszymi działaniami z zakresu arytmetyki politycznej, o ile one mogą być uzasadnione przy pomocy matematyki elementarnej.

Wymaga się mianowicie: Znajomości rachunku odsetek od odsetek i rachunku rentowego, wypracowania planów amortyzacyjnych, obliczenia wartości wewnętrznej losów i papierów wartościowych, głównych zarysów rachunku prawdopodobieństwa i ważniejszych zadań z zakresu ubezpieczenia na życie.

Przedmioty poboczne.

Z dziedziny prawa handlowego, wekslowego i przemysłowego nie należy wymagać od kandydata umiętnych uzasadnień prawnych, winien on jednak wykazać uzdolnienie do oceniania wypadków, ważnych w praktyce kupieckiej. Musi on dostarczyć dowodu, iż w danym razie potrafi szybko i z zrozumieniem odszukać odnośne ustawy i skorzystać z nich. Na tej podstawie musi on dalej wykazać dostateczną znajomość tych przepisów księgi ustaw cywilnych i ordynacyi procesowej, które

często wchodzi w zastosowanie przy ocenianiu wypadków zdarzających się w interesach i dokumentów kupieckich.

Z dziedziny ekonomii politycznej: Znajomość głównych zasad teoretycznej nauki gospodarstwa społecznego, polityki gospodarstwa społecznego i skarbowości wraz z wystarczającą znajomością najważniejszych faktów z zakresu nowoczesnej austriackiej historii gospodarczej i polityki gospodarczej począwszy od końca wieku XVII., jak również głównych zasad obecnych austriackich stosunków należytościowych i podatkowych. Kandydat winien przytym wykazać odpowiednie pojmowanie znaczenia handlu w jego stosunku do całości życia gospodarczego oraz uzdolnienie do oceniania działalności kupca z ogólnych punktów widzenia.

Grupa druga.

Celem uzyskania kwalifikacji do nauczania jednego z języków nowożytnych wymaga się:

Możności poprawnego przetłómaczenia rozdziału z tekstu w języku wykładowym na język obcy bez używania środków pomocniczych, jak również poprawnego pod względem gramatycznym i stylistycznym napisania artykułu o łatwiejszym temacie literacko-histerycznym lub historyczno-gramatycznym, tudzież większego artykułu jako wypracowania domowego, następnie możności biegłego przekładu przedstawionych kandydatowi rozdziałów z pisarzy klasycznych nowszej literatury na język wykładowy oraz możności dokładnego i trafnego ich wytłómaczenia.

Gruntowna znajomość gramatyki odnośnego języka nowożytnego w jej rozwoju historycznym.

Następnie żądać należy, aby kandydat dokładnie był obeznany z najgłówniejszymi zasadami i formami metryki dawniejszej i nowszej i z nowożytną literaturą francuską lub angielską oraz jej historią, począwszy od początku wieku XVI.

Co do języka włoskiego wymaganie to rozciąga się na cały zakres literatury. Co do języka rosyjskiego wymaga się znajomości nowszej literatury (od Lomonosowa i Dierżawina) oraz jej historii.

Niezbędnym warunkiem jest wreszcie poprawność i pewność w ustnym używaniu języka jak również dobre wymawianie. Celem przekonania się o tym, należy część egzaminu ustnego odbyć w odnośnym języku.

Celem uzyskania kwalifikacji do nauczania języka niemieckiego w szkołach z językiem wykładowym nie niemieckim, a uzdolnienia do nauczania języka czeskiego w szkołach z językiem wykładowym nie czeskim wymaga się oprócz świadectwa z uzdolnienia do nauczania w szkołach średnich nadto złożenia poniżej wymienionego egzaminu z dziedziny

korrespondencyi handlowej, nauki o handlu i rachunkowości.

Korespondencya handlowa w obcych językach: kandydat winien dostarczyć dowodu, iż może w odnośnym języku nowożytnym uczynić zadość wymogom, ustanowionym niniejszym przepisem w artykule IV, lit. b, pod 2, w ustępie: „Korespondencya handlowa i roboty kantorowe“.

Z zakresu nauki o handlu i rachunkowości wymaga się takiej wiedzy ogólnej, która niezbędna jest dla odpowiedniego załatwiania korespondencyi handlowej.

Artykuł V.

Sposoby egzaminowania.

A. Wypracowania domowe.

Jeżeli uczyniono zadosyć warunkom przypuszczenia do egzaminu, natenczas komisya egzaminacyjna wyznacza kandydatowi zadania do wypracowań domowych.

Zadania do wypracowań domowych z poszczególnych przedmiotów egzaminu, należy wybrać w ten sposób, żeby kandydat miał dostateczną sposobność do udowodnienia gruntowności i głębokości swych wiadomości zawodowych, jakoteż zdolności przedstawienia rzeczy.

Wypracowania domowe będą zadawane:

W grupie pierwszej po jednym zadaniu z:

1. nauki o handlu,
2. rachunkowości, korespondencyi i robot kantorowych,
3. arytmetyki kupieckiej.

W grupie drugiej:

1. zadanie literacko-historyczne,
2. zadanie z korespondencyi handlowej, które to oba zadania wypracować należy w odnośnym obcym języku.

Przy wypracowywaniu zadań domowych nie tylko wolno kandydatowi używać środków pomocniczych literackich, lecz należy także wymagać potrzebnej znajomości literatury przedmiotu. Kandydat winien przeto nie tylko w każdym wypracowaniu podać na czele dokładny spis dzieł, których przede wszystkim używał do pomocy, lecz i w wypracowaniu samym wymienić sumiennie dzieła w tych miejscach, w których się niemi posługiwał. W końcu winien dodać oświadczenie na piśmie, że oddane wypracowanie sam napisał i że nie korzystał z innych, oprócz wymienionych źródeł i środków pomocniczych.

Do wygotowania każdego wypracowania domowego daje się kandydatowi termin trzymiesięczny.

Terminy te w wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie może dyrekcya komisji egzaminacyjnej przedłużyć jednak nie o więcej jak o trzy miesiące dla każdego wypracowania domowego. Wcześniejszemu oddaniu wypracowania przez kandydata nie stoi nic na przeszkodzie.

Dyrektor komisji egzaminacyjnej oznacza w każdym przypadku z osobna, który egzaminator zawodowy ma zadać wypracowania domowe.

Jeżeli wypracowania domowe nie dady powodu do oddalenia kandydata, natenczas otrzymuje tenże wezwanie do egzaminu klauzurowego.

Komisya egzaminacyjna może uwolnić całkowicie lub częściowo od wypracowań domowych tych kandydatów, którzy odpowiadają wymogom postanowionym w niniejszym przepisie względem dopuszczenia do egzaminu na urząd nauczycielski z I. grupy zawodowej i którzy już uzyskali kwalifikację do urzędu nauczycielskiego w dwuklasowych szkołach handlowych, następnie tych kandydatów, którzy wykazują praktykę dłuższą i wielostronną lub przedkładają rozpowszechnione drukiem, większe i cennie prace z zakresu umiejętności zawodowych.

B. Egzamin klauzurowy.

Egzamin klauzurowy ma głównie na celu stwierdzenie, o ile kandydat w zakresie swego zawodu zdoła wykazać także bez środków pomocniczych wiedzę stanowczą; egzamin ten dzieli się na kilka wypracowań klauzurowych.

Każde zadanie klauzurowe składa się z dwu samoistnych części (zadania częściowe), które się jednak ocenia tylko jedną notą zbiorową.

Egzamina klauzurowe odbywają się w obu grupach.

W pierwszej grupie, zadaje się po jednym wypracowaniu klauzurowym (po dwa zadania częściowe), a mianowicie z:

1. nauki o handlu,
2. rachunkowości, korespondencji handlowej i robót kantorowych,
3. arytmetyki kupieckiej.

Z pośród obu zadań częściowych z przedmiotów pod 2 wymienionych winno jedno dotyczyć interesu bankowego a drugie interesu towarowego.

W grupie drugiej zadaje się po jednym wypracowaniu klauzurowym, a mianowicie:

1. na temat o treści ogólnej,
2. z korespondencji handlowej w obecnym języku.

Oba wypracowania mają być wygotowane w odnośnym obecnym języku.

Do opracowania poszczególnych wypracowań klauzurowych daje się kandydatowi termin ośmio-

godzinny. Termin ten należy rozdzielić na jeden dzień w ten sposób, że z stosowną przerwą w południe wypadają cztery godziny na rozwiązanie jednego zadania częściowego, a cztery godziny na rozwiązanie drugiego zadania częściowego.

W razie, jeżeli do wykonania prac klauzurowych są konieczne potrzebne środki pomocnicze, jakoto tablice, tabele, mapy, ceduły kursu, księgi ustaw itd., należy okoliczność tę przy układaniu zadań egzaminowych zawsze wyraźnie zaznaczyć i należy kandydatowi potrzebne środki pomocnicze oddać do rozporządzenia, gdy rozpoczyna pracę klauzurową.

Tylko w takim wypadku, gdy wszystkie wypracowania egzaminu klauzurowego uznane zostały za dostateczne, można kandydata przypuścić do egzaminu ustnego.

C. Egzamin ustny.

Egzamin ustny obejmuje wszystkie przedmioty główne i poboczne tych grup, do których nauczania kandydat życzy sobie uzyskać kwalifikację.

Egzamin ustny ma na celu uzupełnienie wyniku poprzedzających oddziałów egzaminu i uzyskanie pewnego sądu o ogólnej wiedzy kandydata.

Dla każdego z przedmiotów głównych wymienionych w artykule II. ustanowiony jest czas egzaminowania wynoszący średnio jedną godzinę, dla egzaminu z języka wykładowego pół godziny, a dla egzaminu z przedmiotów pobocznych razem jedną godzinę.

Tym kandydatom, którzy są bardzo dobrze przygotowani, można ten czas egzaminowania skrócić.

Na egzaminie ustnym muszą być obecni: dyrektor komisji egzaminacyjnej albo jego zastępca a oprócz tego najmniej dwaj inni członkowie komisji.

Co do egzaminu ustnego każdego kandydata należy spisywać osobny protokół.

Artykuł VI.

Egzamina uzupełniające.

A. Celem uzyskania kwalifikacji do nauczania w szkołach handlowych wyższych można także składać egzamina uzupełniające z pojedynczych przedmiotów.

Przedmiotami temi są:

1. geografia handlowa,
2. historia handlu,
3. arytmetyka kupiecka,
4. arytmetyka polityczna,
5. towaroznawstwo i technologia mechaniczna,
6. korespondencya handlowa w obcych językach.

Do tych egzaminów uzupełniających można dopuścić:

Ad 1 i 2. Kandydatów urzędu nauczycielskiego albo nauczycieli w szkołach średnich, ukwalifikowanych do urzędu nauczycielskiego, mającego za przedmiot nauczanie geografii i historii w szkołach średnich.

Ad 3 i 4. Kandydatów urzędu nauczycielskiego albo nauczycieli szkół średnich, którzy uzyskali aprobatę do wykładania w szkołach średnich matematyki, jako przedmiotu głównego.

Ad 5. a) Kandydatów urzędu nauczycielskiego albo nauczycieli szkoły średniej, którzy uzyskali aprobatę do wykładania chemii i historii naturalnej jako przedmiotów głównych, albo chemii jako przedmiotu głównego a historii naturalnej i fizyki jako przedmiotów pobocznych.

b) Ukończonych słuchaczy akademii technicznej, którzy złożyli drugi egzamin państwowy na oddziale chemiczno-technicznym.

Ad 6. Kandydatów urzędu nauczycielskiego albo nauczycieli, którzy uzyskali aprobatę do wykładania odnośnego języka nowożytnego w szkołach średnich.

Oдноśnie do tych egzaminów stawia się następujące wymagania:

1. Geografia handlowa: Kandydat powinien umieć przedstawić obraz obecnego życia ekonomicznego ludzkości. W szczególności powinien tenże umieć objaśnić, w jaki sposób wielki ruch handlowy między pojedynczemi obszarami ziemi, wyrób i obrót towarów są koniecznym następstwem po części naturalnych warunków, po części działania człowieka.

W szczególności ma kandydat udowodnić: Z teorii ogólnej: Znajomość naukowych podstaw meteorologii praktycznej zastosowanej, klimatologii (także higienicznej), znajomość geograficznych właściwości gór pod względem stosunków obrotu, znajomość stosunków obrotu w pustyniach i stepach; znajomość najważniejszych zasad nauki o ziemi, rozmieszczenia najważniejszych roślin uprawnych i zwierząt pożytecznych, wpływu fizycznego lasu na powietrze i ziemię, tworzenia się źródeł z uwzględnieniem źródeł mineralnych, rzek z uwzględnieniem ich znaczenia pod względem historii kultury i techniki obrotu, teorii powodzi; znajomość oceanografii, o ile takowa ma znaczenie dla obrotu. Z geografii handlowej poszczególnych państw i ich kolonii: Siła robocza i kapitałowa, rozdział ludności według zatrudnienia; rozmiar i jakość wyrobów produkcji surowej i przemysłu (zaznaczenie wpływów osobliwie korzystnych albo niekorzystnych, użycie zwyżki i pokrywanie niedoboru; znajomość najważniejszych rodzajów i procesów wielkiej produkcji w dziedzinie rolnictwa, górnictwa i przemysłu; znajomość doty-

czących najważniejszych wyrazów zawodowych), obrót (środki wypłaty, miary, wagi; rodzaj i rozciągłość instytucji przewozowych; drogi wodne naturalne i sztuczne, ich zdolność do transportu i konkurencji; historia i rozwój kolei, wyniki ich działania; stan urządzeń pocztowych, telegraficznych i telefonicznych; żegluga morska, żegluga nadbrzeżna, spółki żeglarskie, linie parowców pocztowych, wielkość i skład flot handlowych i wojennych, objętość obrotu morskiego, opis najważniejszych miejsc portowych, przemysłowe miejsca składowe, stosunki do kraju po za wybrzeżem leżącego, stosunki zdrowotne tych emporiów handlu); organizacja obrotu pieniężnego i towarowego (stosunki kredytowe dotyczącego państwa i jego kucpów; środki popierania obrotu kupieckiego, giełdy, banki, assecuracye, clearing, jarmarki, targi; ochrona znaków i patentów; traktaty celne i handlowe, urządzenia konsulatów); handel światowy (zestawienie przedmiotów handlu światowego według obszarów produkcji i konsumpcji; międzynarodowe drogi handlowe i możliwość ich użycia, mianowicie za pomocą nowoczesnych środków szybkiej komunikacji). Ze statystyki handlu i obrotu: Zdolność używania ze zrozumieniem zapiszków statystycznych i sporządzenia takowych; znajomość dotyczącej terminologii (jakoto: handel specjalny i ogólny, postępowanie celem uszlachetnienia, tonny brutto i netto, kilometry osiowe, długość wirtualna itd.).

2. Historia handlu: Kandydat winien przedłożyć rozprawę na temat dowolnie obrany z zakresu historii handlu, która to rozprawa ma zwłaszcza dawać sposobność do wykazania nabytych przez niego wiadomości z dziedziny gospodarstwa społecznego.

Na podstawie tej rozprawy przedsięwzięcie się z kandydatem egzamin ustny, trwający mniej więcej godzinę. Komisarz egzaminacyjny winien przekonać się przy egzaminie tym, czy kandydat zdołał w sposób wystarczający zaznać się z temi objawami, które w handlowo-politycznym i gospodarczo-politycznym rozwoju całej ludzkości i poszczególnych obszarów gospodarczych odgrywają rolę rozstrzygającą. Rozchodzić się będzie przytym nie tyle o wyliczanie z pamięci mniej ważnych faktów, jak raczej o jasny sąd i o wiadomości, będące warunkiem zrozumienia życia gospodarczego i najważniejszych przejawów, które wpłynęły przekształcająco na handel światowy.

Kandydaci urzędu nauczycielskiego dla geografii handlowej lub historii handlu muszą być obznajomieni z najważniejszymi dziełami źródłowemi, tudzież z dotyczącemi czasopismami i z zasadniczemi dziełami zbiorowemi, odnoszącemi się do geografii handlowej, względnie historii handlu i pokrewnych gałęzi i znać środki naukowe, godne polecenia do nauki geografii handlowej, względnie historii handlu.

3. Rachunkowość kupiecka. Należy stawiać wymagania, zawarte w niniejszym przepisie w artykule IV., lit. B pod 3.

4. Arytmetyka polityczna: Konstrukcja planów umarzeń i planów pożyczek loteryjnych. Zasady matematyki asekuracyjnej. Matematyczna teoria ubezpieczenia, zależnego od życia pewnej osoby. Renty życiowe. Jednorazowa i roczna premia netto:

a) przy zabezpieczeniu rent.

b) przy zabezpieczeniu kapitału na wypadek śmierci i na wypadek dożycia.

Zastosowanie teorii do najważniejszych kombinacji ubezpieczenia życiowego. Podstawy statystyczne. Tworzenie premii taryfowej. Teoria i praktyka obliczania rezerw. Matematyczna teoria ubezpieczeń zależnych od życia dwóch lub więcej osób. Prawdopodobieństwo życia i śmierci co do życia osób objętych jedną kombinacją. Renty łączne. Obliczanie premii netto dla najważniejszych kombinacji ubezpieczeniowych, zwłaszcza ze względu na życie dwóch osób (renty, renty na przeżycie, pensye wdowie i sierocie, zabezpieczenia kapitału na wypadek śmierci i na wypadek dożycia).

Najważniejsze szczegóły z dziedziny ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy: odnośne rachunki zasadnicze. Rozwinięcie tabel pomocniczych. Różne formy zabezpieczenia pensyi.

Pensye wdów i sierot, zależne od czasu służby i wieku męża.

Początki statystyki matematycznej. Tablice będące najwięcej w użyciu. Prawdopodobieństwo w statystyce i ubezpieczeniach. Prawidłowość objawów statystycznych.

5. Towaroznawstwo i technologia mechaniczna.

Egzamin rozciąga się na: znajomość surowców, półfabrykatów i fabrykatów, o ile te ostatnie należą do towaroznawstwa; historię naturalną produktów naturalnych i surowców; postać zewnętrzną towarów i ich właściwości fizykalne i chemiczne; wytwarzanie towarów drogą chemiczną, względnie chemiczno-technologiczną (technologia mechaniczna i chemiczna), wyrób fabryczny towarów w rzemiosłach i przemysłach. Znajomość ruchu dotyczących maszyn i aparatów, jakoteż procesów mechanicznych i chemicznych przy wytwarzaniu towarów; na badanie towarów: znajomość i obchodzenie się z mikroskopem i aparatami pomocnizemi; znajomość tych fizykalnych i chemicznych przyborów i aparatów, których używa się przy badaniu towarów jakościowym, względnie ilościowym (pyknometr, areometr, aparaty ekstrakcyjne, refraktometr, aparaty polaryzacyjne itp.), metody badań mikroskopijnych (mikro-chemiczne reakcje i przedstawienie reagensów); analiza jakościowa ciał poje-

dynczych i złożonych (połączeń nieorganicznych i najważniejszych organicznych, ilościowa analiza połączeń nieorganicznych; metody rozkładów; analiza techniczna i oznaczenie wartości surowców organicznych i nieorganicznych (alkali-acidimetria, chlorimetria, badanie tłuszczów, cukru i syropów, dekstryny, garbników, barwników); na znajomość substancji używanych do podrabiania i zdolność poznania takowych; na ogólne zasady nauki mykologii technicznej (fiziologia fermentacji i bakteriologia); na stosunki targowe i ceny targowe towarów, szczególnie surowców (marki); najważniejsze zwyczaje handlu towarowego i na ogólnie ważne szczegóły produkcji, ceł wywozowych i przywozowych i stosunków podatkowych.

6. Korespondencya handlowa w obcych językach. Stawiać należy wymagania przepisane w artykule IV. (ustępie przedostatnim i ostatnim) niniejszego przepisu.

Egzamin uzupełniający z przedmiotów 1, 2 i 5 odbywa się tylko ustnie, zaś egzamin z przedmiotów 3, 4 i 6 ustnie i pisemnie. Egzamin pisemny obejmuje pracę klauzurową z odnośnego przedmiotu. Składa się on z dwóch samoistnych części i odbywa się według postanowień artykułu V. niniejszego przepisu.

Kandydaci urzędu nauczycielskiego z dziedziny towaroznawstwa wykonać muszą w laboratorium pracę praktyczną z mikroskopii i oznaczania towarów.

B. Doktorzy praw, albo prawnicy, którzy złożyli wszystkie trzy egzamina państwowe mogą uzyskać formalną kwalifikację do nauczania gospodarstwa społecznego i przedmiotów prawnych, jeżeli wykażą w drodze ustnego egzaminu encyklopedyczną wiedzę z dziedziny nauki o handlu, rachunkowości, korespondencyi i robót kantorowych, a to w tym zakresie, jaki przepisano dla kandydatów urzędu nauczycielskiego dla korespondencyi handlowej w obcych językach.

Artykuł VII.

Rozszerzenie egzaminów.

Nauczyciele i kandydaci urzędu nauczycielskiego, egzaminowani dla pierwszej grupy mogą poddać się rozszerzeniu egzaminu z jednego lub kilku z pośród przedmiotów poniżej wymienionych:

1. Arytmetyka polityczna.
2. Prawo handlowe, wekslowe i przemysłowe.
3. Ekonomia polityczna.

Komisya egzaminacyjna rozstrzyga, uwzględniając wykazane wykształcenie poprzednie, czy egzamin dodatkowy ma być przedsięwzięty w wszystkich stadyach, względnie czy należy kandydata uwolnić zwłaszcza od wypracowania domowego.

Wymagania stawiane przy egzaminie dodatkowym z arytmetyki politycznej są te same, jakie przepisano w artykule VI., pod 4.

Przy egzaminie dodatkowym z prawa handlowego, wekslowego i przemysłowego należy wymagać od kandydata dokładnej znajomości austriackiego kodeksu handlowego i ustawy wekslowej. (Wdawania się w teorię pytań spornych w umiejętności prawniczej należy unikać.) Dalej winien tenże biegły znać istotne różnice dotyczącego prawodawstwa węgierskiego, zasady procesu wekslowego, najważniejsze postanowienia ustawy konkursowej i przemysłowej, najważniejsze przepisy ustawowe o stemplowym podatku od weksli i podatku od obrotu papierów wartościowych, dalej o zakładach ubezpieczeń, o towarzystwach zarobkowych i gospodarczych, o domach składowych, o ochronie patentów, znaków i wzorów przemysłowych, o interesach promesowych i ratałnych, o handlu obnośnym, o agentach handlowych i o izbach handlowych, wreszcie najistotniejsze postanowienia regulaminu ruclu kolejowego o przewozie. Wymaga się wreszcie od kandydata, żeby znał te postanowienia ustawy cywilnej i procedury cywilnej, które mają częste zastosowanie przy ocenianiu wypadków w interesach i dokumentów kupieckich.

Z dziedziny ekonomii politycznej winien kandydat wykazać umiętną znajomość całego zakresu ekonomii politycznej (łącznie z skarbowością). Należy zatem wymagać takich także wiadomości z historii nauk ekonomicznych, które są niezbędnie potrzebne dla zrozumienia, rozwoju systemów ekonomicznych; kandydat winien przytem wykazać w ogóle zdolność samodzielnego oceniania ważnych kwestyi gospodarczo-społecznych.

Z zakresu teoretycznej ekonomii politycznej należy wymagać zupełnej znajomości podstaw dzisiejszego ustroju społecznego, form organizacyjnych dzisiejszego procesu produkcyjnego, obrotowego i procesu rozdziału dochodu, jak również teorii cen i dochodu. Szczególny nacisk położyć należy na wszystkie urządzenia, miarodajne pod względem tworzenia się cen (organizacje targowe i handlowe, giełdy papierowe i towarowe), następnie na urządzenia obrotu pieniężnego i kredytowego (rodzaje kredytu kupieckiego i przemysłowego, organizacja stosunków pieniężnych i płatniczych w bankach i innych organizacjach kredytowych), oraz na zakłady służące celom przewozu (koleje żelazne i żegluga). Należy przedstawić i ocenić funkcje, warunki i działanie tych urządzeń.

W dziedzinie polityki gospodarstwa społecznego i w dziedzinie skarbowości należy wymagać zrozumienia głównych kierunków i głównych objawów polityki gospodarczej i socjalnej w wieku XIX. i w czasie obecnym, jak również nowożytnego go-

spodarstwa skarbowego. W szczególności winien kandydat znać międzynarodowe stosunki gospodarcze, a przeto także wszystkie fakta, stanowiące podstawę bilansu handlowego i płatniczego, winien umieć ocenić ich znaczenie gospodarczo-społeczne i być obznajmionym z objawami polityki gospodarczej, które z niemi są w związku, a więc w szczególności z polityką handlową, jej historią, metodami i praktycznymi formami (polityka celna autonomiczna, polityka traktatów handlowych, zastępstwo za granicą).

Z zakresu austriackiego prawa o należytościach i podatkach należy wymagać najistotniejszych postanowień z wyłączeniem wszystkich szczegółów techniczno-podatkowych.

Artykuł VIII.

Lekeya próbna.

O odbycia lekeyi próbnej należy żądać tylko od tych kandydatów, którzy nie byli jeszcze czynni w zawodzie nauczycielskim.

Lekeya próbna ma okazać talent pedagogiczny i zdolność kandydatów do metodycznego nauczania wskazanej im materji.

Lekeyę ¹próbną odbywa się w wyższej szkole handlowej w siedzibie komisji egzaminacyjnej, po złożeniu egzaminu ustnego, w obecności dyrektora komisji egzaminacyjnej, albo jednego egzaminatora zawodowego, lub w obecności obydwu.

Kandydat ma przedmiot nauczania, który w dotyczącej klasie właśnie się bierze, dalej wyklądać i ustęp przez siebie wyłożony natychmiast zapomocą pytań i objaśnień z uczniami powtórzyć. O przedmiocie, który ma wyłożyć, należy kandydata na dzień przedtem uwiadomić.

Artykuł IX.

Taksy.

Każdy kandydat ma za odbycie z nim egzaminu złożyć taksę egzaminacyjną, a mianowicie po doręczeniu dekretu dopuszczenia do egzaminu 40 K, a po otrzymaniu wezwania do egzaminu klauzurowego również 40 K, razem więc 80 K.

Taką samą taksę płaci się za każde ponowienie egzaminu. Za każdy egzamin uzupełniający i dodatkowy należy złożyć taksę w kwocie 30 K po doręczeniu dekretu dopuszczenia do egzaminu.

Artykuł X.

Ocenienie wyniku egzaminu, ponowienie egzaminu, świadectwa, czynności biurowe.

Co do postępowania przy ocenianiu uzdolnienia kandydata, przy rozstrzyganiu co do wyniku egzaminu, co do ponowienia egzaminów, wygotowania i treści świadectw, tudzież co do czynności biurowych, stosować należy odpowiednio postanowienia względem egzaminowania kandydatów do urzędu nauczycielskiego w gimnazyjach i szkołach realnych (artykuł XXII, XXIII, XXVII i I. ustęp 5. rozporządzenia misteryalnego z dnia 30. sierpnia 1897, Dz. u. p. Nr. 220.)

Artykuł XI.

Moc obowiązująca przepisu egzaminacyjnego i postanowienia przejściowe.

Osoby z grona nauczycielskiego, które uzyskały kwalifikację do urzędu nauczycielskiego w szkołach handlowych wyższych według przepisów egzaminacyjnych z dnia 14. maja 1870 (Dz. u. p. Nr. 79.) i z dnia 5. sierpnia 1899, L. 20345. (Dz. u. p. Nr. 157.), nie są obowiązane poddać się ponownie egzaminowi stosownie do niniejszego przepisu; również ci kandydaci, którzy w czasie wejścia w wykonanie niniejszego rozporządzenia, znajdują się w toku egzaminu podług przepisu egzaminacyjnego z dnia 5. sierpnia 1899 nie są obowiązani do składania egzaminu według niniejszej normy egzaminacyjnej, jeżeli w przeciągu roku po wejściu niniejszego przepisu w wykonanie skończą dotyczący egzamin z dobrym skutkiem.

Zresztą zastrzega się uznaniu Ministra wyznań i oświaty udzielenie dyspensy od składania egza-

minu w wypadkach na szczególne uwzględnienie zasługujących.

Niniejsze rozporządzenie nabiera mocy obowiązującej z dniem ogłoszenia, z którym to dniem uchyla się zarazem rozporządzenie misteryalne z dnia 5. sierpnia 1899, L. 20345. (Dz. u. p. Nr. 157.). Jednakowoż aż do końca roku szkolnego 1908/9 nie będzie się wymagało dowodu dwuletnich studyów w szkole wyższej, żądanego w artykule III. przepisu niniejszego celem dopuszczenia do egzaminu z pierwszej grupy zawodowej, jeżeli kandydat może wykazać ukończenie czteroletniej praktyki w interesie towarowym lub bankowym ukwalifikowanej w myśl tegoż artykułu.

Marchet wlr.

136.**Obwieszczenie Ministerstwa skarbu z dnia 28. maja 1907,**

dotyczące aktywowania samoistnego urzędu celnego głównego I. klasy na dworcu kolejowym w Iglawie.

Urząd celny główny II. klasy w Iglawie, złączony dotychczas z urzędem podatkowym głównym w Iglawie, przekształcono na samoistny urząd celny główny I. klasy. Jako taki rozpoczął on już swoją działalność z dniem 1. kwietnia 1907.

Urząd ten uposażono w uprawnienie stosowania skróconego postępowania deklaracyjnego w obrocie kolejowym.

Korytowski wlr.

